

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.  
Vse leto velja . . . 10.— K  
pol leta . . . . . 5.—  
četrt leta . . . . . 2:50  
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
dvakrat . . . 12 „  
trikrat . . . 10 „  
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

**Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 1. decembra 1916.**

Javne službe so vsem državljanom enaki meri pristopne.  
Člen III. državnega osnovnega zakona.

Wir müssen ferner darüber wachen, daß Recht bleibt, daß jedem auch im Kriege sein Recht werde und daß diese starke gesellschaftliche Klammer stark bleibe . . . Sie muß (die Justiz) im Kriege mehr als sonst neben dem Schwerte ihr Rotes Kreuz haben. Dann möchte ich Ihnen namentlich eines ans Herz legen. Ich stand während des Krieges mit der Bevölkerung und vor allem mit den erwerbenden Kreisen vielfach in Verbindung und konnte beobachten, wie hart sie es empfinden, wenn ihren begründeten Vorschlägen, Wünschen und Beschwerden in den Zentralstellen keine sonderliche Beachtung geschenkt wird . . .

Iz nagovora pravosodnega avstrijskega ministra dr. Kleina z dne 4. novembra 1916 na uradnike njegovega resorta.

C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je objavil dne 25. julija 1916, štev. 4328/d. š. s. 1916, razpis učiteljskih služb, ki smo ga mi objavili v 17. številki svojega lista z dne 25. avgusta 1916, stran 5. in 6. — V tem razpisu je bilo navedenih 134 službenih mest na občinskih javnih ljudskih šolah po vseh okrajih na Kranjskem. Učiteljska, oziroma nadučiteljska mesta so bila razpisana v definitivno nameščenje. Prošnje je bilo vlagati do 30. septembra 1916. Uradni razpis imenuje izrečno učitelje-vojake, in sicer:

1. Učitelji-vojaki naj jih (prošnje) vložijo na okrajni šolski oblasti, ki je navedena pod rubriko 5.

2. Učiteljem-vojakom ni gledati na obliko (zadostuje navadna vojna dopisnica); tudi se pri teh ne zahteva, da bi bile njihove prošnje opremljene z listinami, ako jih ne morejo priložiti.

3. Imenovanje učnih oseb, ki dosedaj še niso bile definitivne, se bo izvršilo z

naknadnim uvrstjenjem v status in z oziroma na interese onih provizoričnih učiteljev-vojakov, ki se njih definitivna namestitev more izvršiti šele v poznejšem času.

4. Deželni šolski svet si pridruže pravico, da ne odda razpisanih učnih mest definitivno posebno tedaj ne, ako bi bili s tem oškodovani interesi katerega učitelja-vojaka.

Iz tega moremo in smemo pravilno sklepati, da je hotel deželni šolski svet čuvati predvsem pravice učiteljev-vojakov, ki izvršujejo sedaj svojo domovinsko dolžnost na bojnem polju ali v vojaški službi sploh. Takih učiteljev je na Kranjskem jako veliko. Bore se za dom in cesarja na vseh bojiščih, izvršujejo naložene naloge v najrazličnejših vojaških službah kot častniki ali podčastniki — vsi brez izjeme enakovredni in enakopravni člani avstrijske vojske, mnogi od njih že odlikovani, ranjeni, oboleli. Mnogoteri kranjski učitelj je padel kot junak na bojnem polju. Temu ni treba nobene službe več. Drugi pa, če in ko se vrnejo zdravi in za delo sposobni iz bojnega viharja, naj dobe doma službo in kruh, da jih ne obvlada ob povratku grenko čustvo, češ, doma so pozabili na nas in so nas zavržli, kar je plačilo črne nehvaležnosti zato, ker smo s svojim življenjem branili domovino!

Te premise in ti zaključki so popolnoma pravilni in logični. Prav tako je treba brez zadržka priznati, da je namera deželnega šolskega sveta vredna vse hvale, ker hoče 1. zagotoviti in pripraviti eksistenco tistim učiteljem, ki se vrnejo iz vojne, in 2. nadomestiti prazna mesta v moškem učnem osebju z učitelji, ki so gledali, v vojnem metežu stoječ, smrti v oči, in so njihove duše polne vztrajnosti, junaštva in volje ter bodo zaradi tega v zopetnem civilnem svojem poklicu vršili svoje dolžnosti v največji meri popolnosti in uspešnosti, kar bo našemu šolstvu in naši kulturi v neizmerno korist! Zato je materialno in moralno utemeljeno, kar je hotela namera prve šolske oblasti v deželi!

mi je stopila tedaj pred oči vsa tragika slovenskega učitelja. Čutil sem, kako malo razumevanja žanjemo še vedno za svoje delo kot učitelji in kot vzgojevalci naroda. Upoštevajo in izrabljajo nas le kot brezplačne agitatorje te ali one politične stranke, brezplačne delavce in priganjače pri vseh mogočih društvihi itd.

Zanimivo bi bilo zato rešiti vprašanje, v koliko so tega razumevanja, podcenjevanja in izrabljanja krive razmere in v koliko smo tega krivi sami. S tem bi nam bila obenem dana že važna direktiva za bodočo obliko našega dela in uveljavljanja v narodu; saj so nam kot stanu dani vsi predpogoji, da bi tvorili v narodu velemoč, faktor, s katerim bi moral vsak resno računati.

Pot, po kateri bi dosegli svoj smoter, je edino organizacija, trdna in sklenjena organizacija, v kateri vsak posameznik vè, kaj hoče. Organizacija ima pa dve strani: vnanjo in notranjo. Vnanja, njena oblika, je do malega popolna, sad trdega in požitvalnega dosežanega dela. Imamo vsa potrebna glasila, obsega vso slovensko zemljo itd. Njena notranja stran, vsebina,

program in taktika — tu pa pač še ni padla zadnja beseda. Treba bo vsekakor korenite revizije in nove orientacije. Kako in v kaki meri o tem govoriti že danes, je nesmisel, ker ne poznamo še bodočega političkega in gospodarskega položaja, in tega ne bomo ustvarili mi, ampak diktirali ga bodo topovi. Če bo imel poleg teh še kdo kaj vpliva, bodo to kvečjemu močne političke stranke; stanovske organizacije pa prav gotovo nobene. Vse, kar moremo storiti v tem oziru, je, da zahtevamo od naših strank, da koncentrirane temeljito pripravijo zahteve naroda in da nastopijo z njimi v primerem času na pristojnem mestu. Naloga stanovskih organizacij je le, da izdelajo v posameznih vprašanjih podrobne zahteve in tako podpirajo z materialom političke stranke, na drugi strani pa da same strnejo svoje vrste in se tako pripravijo vsestransko za bo dočnost v svojem ožjem delokrogu. To sem že enkrat poudarjal na tem mestu, in to. Flere je izprožil tudi že velikopotezno idejo o „Skupnem delu“, poleg tega pa tudi že opozoril na najvažnejšo skupno narodno zahtevo, na — avtonomijo.

Tako smo zakrknjeni idealisti upali, da pojde vse v najlepšem redu naprej; popolnoma smo namreč pozabili, da živimo na Slovenskem, v Ljubljani, v deželi majhnih ljudi. Toda — pardon! Ne zaresimo se, morda se vkljub vsem porodnim bolečinam, ganljivostim, razočaranjem in presenečenjem (glej: „Slovenec“ z dne 18. sept., „Edinost“ z dne 15. oktobra, „Narodni Listy“ z dne 15. oktobra, „Naša Moč“ z dne 20. oktobra, „Slov. Narod“ z dne 21. oktobra, „Zavezin“ oklic na „Skupno delo“! ter odgovore na ta poziv itd., itd.) izcimi in povije Kraljevič Marko ali vsaj — Krpanova kobila. Nimam ne daru, ne pravice in ne veselja, da bi prorokoval, kaj bo; a že to, kar se je zgodilo in ne zgodi do sedaj, je dovolj, da bo neprijeten dan, ko bodo polagali račune o svojem hiševanju.

To mi je vrelo po glavi, ko mi opisuješ svojo Tomaževo vero v uspeh različnih lepih in potrebnih idej. Čas je res tako težak, da je skoraj popolnoma onemogočena vsaka resnejša in globlja akcija. Svetuješ, naj bi se slovenski učitelji v prvi vrsti pripravljali in duševno oboroževali vsak za sebe s štu-

## LISTEK

Franc Erjavec:

**Pisma.**

Pulj, 20. oktobra 1916.

Dragi tovariši!

Pred nedavnim časom sem govoril z akademsko naobraženim rodoljubom, ki mi je z najsvetejšim ognjem slikal pogubni vpliv šole na vzgojo. Učitelj sam igra pri mladini vlogo nekakega krvnika. Ko sva prešla po dolgem prerekanju na slovenske razmere, mi pravi: „Pred vojno je bila vsebina vašega dela zabavljanje na Slomškarje in pritoževanje o slabih plačah. In med vojno? Vse uspehe na bojiščih pripisujete sebi in svojemu delu v šoli. To je smešno!“

Pripoznal mi boš, da človeka kaj malo mika, bosti se s takimi nazori, in šla sva zopet po svojih potih, a bolj kot kdaj prej

II.  
V življenja težkih dneh  
potrť ležim na tleh  
ter vzdihem: »Mili Oče,  
če količkaj mogoče,  
nadlog me reši teh  
v življenja težkih dneh!  
Naj sem grešil karkoli  
oprostiti izvoli,  
saj slab sem, slab č  
v primeri s tako — rvič,  
nič!

## OTVORITEV NEMŠKE ŠOLE V VARŠAVI.

Dne 27. oktobra t. l. opoldne se je vršila o priliki otvoritve nove nemške šole v poslopju starega poljskega naučnega ministrstva velika slovesnost. Šola ima namen, podati središče nemški koloniji, ki je bila zaradi barbarskega preganjanja potom ruskih oblasti in zaradi izselitve v prvem vojnem letu jako oslabiljena. Slavnost je otvoril generalni guverner pl. Beseler z govorom, v katerem je izrazil upanje, da bo tvorila ta otvoritev vir lepega in bogatega razvoja za nemški živelj in nemško stvar v tem tujem mestu.

## PROTI BARAKAM.

„Kuryr Lwowski“ objavlja članek bivšega železniškega ministra Glabinskega o begunskih barakah in opozarja na neizmerno moralno in gmotno škodljivost begunskih barak. Ljudi, navajenih svobode in dela, ne boste nikdar zadovoljili z barakami. Bivši minister pa posebno vprašuje to-le: Zakaj se ravno za nekaj beguncev ostaja pri sistemu barak, dočim je ogromna večina beguncev razstresenih po občinah, kjer so ljudje bolj zadovoljni kakor v barakah, ki jih smatrajo za kaznilnice. Na to vprašanje niti ministrstvo ne ve pametnega odgovora. Barake so dražje kakor podpiranje beguncev. Notranje ministrstvo poroča, da je bilo leta 1914/15 po posameznih občinah razdeljenih 317.118 beguncev; stroški zanje so znašali 82 milijonov 457.778 K. Na enega teh prostih beguncev je prišlo 260 K stroškov. Po barakah je bilo 73.028 beguncev, od katerih je posamezen veljal državo 570 K, tedaj dvakrat toliko. Prostim beguncem je vlada dajala 70 v do 1 K, po barakah pa je bilo precej stroškov ne samo s hrano, ampak tudi za reparature in upravo. Sistem barak pa ni tudi prav nič gospodski, ker ljudi drži od dela to v časih, ko tako manjka delavnih sil. Koliko bi se poznalo na polju, da so tudi ti ljudje delali! Proti barakam pa govorijo tudi moralni razlogi, izobrazba in vzgoja otrok, zdravje, aprivizacija in neizmerno žalostna umrljivost beguncev posebno otrok. Posl. Lasocki pravi v svoji spomenici, da so barake edino v interesu gotovih ljudi, sicer pa niti državi niti beguncem v korist. Jude so vse rešili iz barak, naj še druge!

## PREPOVEDANA RAZSVETLJAVA.

Po ministrski naredbi z dne 22. oktobra t. l. je prepovedano do konca vojne z ozirom na izredne razmere ob vsaki priliki razsvetljevati grobove in grobnice s svečami in oljem. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali — Poučite narod, da ne bo trpel škode!

## SRBSKI DIJAKI V VOJNI.

Kakor javlja „Kölnische Zeitung“ po poročilu srbskega konzulata v Odesi, je padlo od 2000 slušateljev belgrajske univerze na bojišču 1300 dijakov. Med Srbi, ki so dospeli na Krf, da jih uvrste v srbske prostovoljske zборе, se nahajajo člani ministrstva, vseučiliški profesorji in druge odlične osebe. Vsi odidejo na fronto.

## STARI IN NOVI ČAS.

Minister izven službe in sedaj zopet justični minister, tajni svetnik dr. Fran Klein, je priredil na Dunaju predavanje in je izvajal med drugim: Javni duh časa neposredno pred vojno — stari duh — je kazal malo smisla za državo, za delo na podlagah družbe in za podrejanje pod interese skupnosti. Prevladala je marveč močno razvita

Obupen je življenja boj,  
ovir, nezdgov povsod nebroj! ...  
In kakor bi peklenske sile  
na mene vse se navalile,  
duši sovražna me premoč,  
obupa me objema noč ...  
Ne morem dalje sam,  
ne vem, ne kod — ne kam!  
V življenja težkih dneh  
ležim potrta na tleh ...  
O, Bog, vesoljni gospodar,  
tožečo čuj me vbogo stvar:  
Pokaj si me poslal na svet?  
Mar, da v gorje bom tu zaklet?  
O, ne! Saj si dobrotni Oče,  
poslušaj moje prošnje vroče:  
Usmili mene se otroka,  
in reši naj me tvoja roka!  
Spet vzdigni me, podpri,  
dovolj mi daj moči,  
da nadaljujem trnjevo pot  
po dolu solz težav in zmot!  
Oh, reši ti me strupa  
morečega obupa! ...  
Če pa rešitve zame ni,  
čuj zadnjo prošnjo mojo ti:  
Vsevišnji milostiv mi bodi,  
slabiča prestrogó ne sodi,  
ti vsega dobrega izvir:  
daj duši pokoj mi in mir! ...

Janko Leban.

zavest o sebi in o svojem bistvu, ki so mu bili večinoma smotri materialne forme sreče. K temu spada predvsem zopetno zadovoljivo parlamentarno delovanje, do katerega je narodnostno vprašanje ključ. Najvišji državni interes ni nezdružljiv z dobrohotnim upoštevanjem narodnih zahtev in istem danem okvirju, in narodi, ki so se v vojni borili za državo in ji pomagali v nje drugih stiskah, ne bodo oporekali razmerju med državo in narodi, ki daja vsakemu kar mu gre. Ne more se povedati z zadostnim poudarkom, kake neizmerne posledice bo imelo mišljenje in hotenje vsakogar. Tako blizu ne pride tako hitro prilika, da po svoji lastni duševnosti obrnemo svojo usodo na bolje. Vse, kar bo moralo biti pozneje, se steka sedaj v dolžnosti in nalogi, da izkoristimo moč duha, da po veliki vojni pride veliki čas miru — Avstrija, procvitajoča v kljub nasprotnikom!

## TRETI BOŽIC NA BOJIŠČU.

Pod tem naslovom piše urad za vojno oskrbo (v c. k. vojnem ministrstvu): V tretje se bliža božični praznik, ki ga bodo morali naši zmagovalni vojniki preživeti daleč od dragih svojcev, daleč od domovine. — Zapoved hvalečnosti je, če tem, v zvestem in vdanem izpolnjevanju vztrajajočim junakom povodom božičnih praznikov pošljemo skromen znak zvestega spominjanja v pozdrav iz domovine. V tretji se lotuje urad za vojno oskrbo c. in k. vojnega ministrstva, da s kakim darom našim vojnikom na bojišču olepša božični večer in poda dokaz, da se jih spominjamo v odkritosrčnem pripoznavanju. Od lanskega leta je nastal naši domovini nov sovražnik, in večje postaja število onih, ki se bore na različnih bojiščih in ki jih je obdarovati. Zato prosi urad za vojno oskrbo c. in k. vojnega ministrstva velikodušnih in čim skorajšnjih darov v ta namen. Vsi prispevki, bodi mali ali veliki, bodo sprejeti s hvalečnostjo. Vsakdo, ki se nahaja v domovini — naj že ima ljubih svojcev na bojišču ali pa ne — naj smatra za svojo sveto dolžnost, da prispeva s kako trohico, da pripravimo malo veselje tistim, ki vse zastavljajo za čast in ugled naše ljube domovine. Urad za vojno oskrbo c. in k. vojnega ministrstva bo skrbel, da mlodari, ki obstoje le iz predmetov, ki se jih v domovini ne pogreša, pravočasno dospejo četam na bojišču kot božičen pozdrav iz domovine in znak nade na srečno snidenje.

## V VOJNI OSLEPELI VOJAKI.

Pred kratkim časom je imel učitelj za slepce Troyer v Inostu predavanje o skrbi za vojake, ki so oslepel v vojni. Na podlagi uradnih podatkov je povedal, da je že skoro 2000 vojakov, ki so v vojni popolnoma oslepel. Za podpo o in preskrbo oslepelih vojakov je bilo do konca oktobra nabranih 2.700.000 K. To seveda ni kdo ve kaj, zlasti če se pomisli, da vojne še ni konec.

## DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Dnevi darovanja: Učenke slovenske deklške šole na Acquedottu v Trstu 19 K 20 vin.; učenci in učenke slovenske mestne ljudske šole v Rojani 20 K; Cerkljo na Goriškem 736 K 50 vin.; učitelstvo ljudske šole v Velikih Laščah nabralo 364 K; v Kranju 3585 K 91 vin.; šole Krškega okraja z mestom Krškim (natančnejši izkaz priobčimo prihodnjič) 4816 K 32 v.; skupaj 9541 K 93 v.

|                          |                 |
|--------------------------|-----------------|
| V zadnji štev. izkazanih | 215 623 K 44 v. |
| Danes izkazanih          | 9541 „ 93 „     |
| Doslej nabranih          | 225.165 K 37 v. |

## DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

|                      |                   |
|----------------------|-------------------|
| Za „Rdeči križ“ itd. | 225 165 K 37 v.   |
| III. vojno posojilo  | 278 748 „ 69 „    |
| IV. „                | 2 714 338 „ — „   |
| Srednje šole         | 39 554 „ 11 „     |
| Končna vsota         | 3,257.806 K 17 v. |

## Pouk o alkoholizmu po šolah.

V očigled temu, da narašča moralna pokvarjenost mladine, in z ozirom na to, da je treba že zdaj pričeti pripravljati moralno regeneracijo ljudstva po vojni — kar je brez treznosti nemogoče — se je že dlje časa mislilo na to, kakó naj bi se že pri učenju se mladini pospešilo treznostno gibanje. — Na prošnjo protialkoholne zveze „Sveta vojska“ se je v ponedeljek, 2. okt. t. l. v vladni palači pod predsedstvom g. vladnega svetnika in dež. šol. nadzornika dr. J. Bezjaka vršilo posvetovanje, sicer ne strogo uradnega značaja, ki pa bo, upamo, velikega pomena za vzgojo naše mladine. Posvetovanja so se udeležili gg.: dež. šol. nadzornika dr. Bezjak in dr. Opeka; gg.

okrajni šolski nadzorniki Grad, Lavtižar in Stiasny ter predsednik „Svete vojske“ g. konzistorialni svetnik J. Kalan.

Zastopnik „Svete vojske“ najprej pové svoje misli, kakó naj bi delovala šola proti alkoholizmu. Dvoje je potrebno: 1. pouk, 2. nekaka „organizacija“, vkolikor namreč to šolski predpisi dovoljujejo.

Gg. okrajni šolski nadzorniki poročajo, kaj se je v njihovih šolskih okrajih v tem oziru že delalo in doseglo.

Po ljudskih šolah ljubljanskega mesta se že dlje časa posveča večja pozornost alkoholnemu vprašanju. Po nekaterih šolah se govori o tem pri vseh mogočih prilikah, po drugih pri pouku o prirodoslovju, o človeškem telesu in pri pouku slovenščine; po nekaterih so imeli predavanja o tem na roditeljskih večerih. Nekatere šole imajo že protialkoholne slike in so imele skriptična predavanja o istem predmetu. Nekaj šol je, po katerih imajo šolarje v tem oziru tudi že „organizirane“, to je: vpisane v posebnem imeniku. Kot pomožna knjižica za pouk služi — seveda ne v šoli — „Mali protialkoholni katekizem“. Protialkoholno glasilo „Zlato dobo“ imajo naročene domalega vse šole za svoje knjižnice ali pa jo bodo naročile; po Barju gre list od hiše do hiše.

V novomeškem in črnomaljskem okraju so se na poziv okr. šol. nadzornika dosegli že lepi uspehi. Preteklo leto je bilo v novomeškem okraju 1024 in v črnomaljskem 1080 otrok, ki so se vse leto zdržali vsakega alkohola. — Otroci pa, ki niso „organizirani“, pijejo skoro vsi, tudi najmanjši. Bilo bi torej napačno, pouk o alkoholizmu odlagati šele na višje razrede; treba je začeti takoj pri malih.

Nadzornik krškega in litijskega okraja toži, da matere dajejo slab zgled, mnoge same pijejo, tudi cigarete kadijo (!) in jih otrokom kupujejo (!). Opozarja, da je treba strogo paziti, da se bo prepoved deželne vlade glede obiskovanja gostinic, kafenja in kvartanja mladostnih oseb res natančno izvrševala.

Posvetovalci so bili po vsem tem soglasno teh misli.

1. Nadzorniki naj delajo na to, da se o alkoholizmu poučuje po vseh šolah in vseh razredih, in sicer pri malih prilično, pri večjih pa bolj sistematično. Učitelstvo naj se zase poslužuje pri pouku knjižice „Učitelj v boju proti alkoholizmu“, ki jo je pred nekaj leti deželni odbor podaril vsem šolam — Šole naj bodo naročene tudi na „Zlato dobo“, iz katere se lahko o priliki čita ali poda kak sestavek. Nabavijo naj si tudi štiri izvirne protialkoholne slike učitelja Petriča, ki bodo v kratkem izšle; dalje Weichselbaumovo sliko po alkoholu poškodovanih organov in druge, ki jih je lahko dobiti. — Ker pa za učence same ni še nobene učne knjige za to, naj se čimprej sestavi primerna čitanka, da se na podlagi te le more delati na oblastveno dovoljen obligaten pouk o alkoholizmu. Začasno pa naj se sestavi nekaj „dodatek“ k berilom po vzorcu nemških „Kriegsanhänge“.

2. Otroci naj se vzpodbujajo, da se popolnoma zdrže alkoholnih pijač, ter pozivljajo, da se v to tudi zavežejo in vpišejo med „Mlade junake“. Ti se imajo popolnoma zdržati alkohola, tobaka in kletve! — Učitelj naj vodi seznam teh mladih junakov - zdržnikov, jih nadzoruje in vzpodbuja k vztrajnosti. Priporoča se — kakor nekateri učitelji že delajo — da vztrajne zdržnike vpišejo v „Zlato knjigo“. — Učitelstvo bo okr. šol. nadzornikom poročalo o uspehih tega dela.

Približno isto velja o srednjih šolah. Alkoholni pouk naj se podaja priložnostno, zlasti pri prirodoslovju in posebno še pri somatologiji (za kar tudi dobro služi Weichselbaumova slika). — Kar velja vobče o srednjih šolah, velja pa prav posebno za pripravnico. Tu naj se učitelji usposobijo za tozadevni pouk. Profesorji, oziroma šolski zdravniki naj se zavzamejo za to intenzivno in z ljubeznijo. — Seznam abstinentov na srednjih šolah naj vodi katehet, ker prihaja v vse razrede in ker je to tudi versko-moralnega pomena. Vendar bo izvrstno vplivalo, ako bodo kateheta v tem podpirali tudi drugi profesorji, morda razredniki vsak v svojem razredu ali poleg tega še en profesor na vsaki šoli, kakor vodijo gospodje tudi mladinske in športne igre. Pod vodstvom profesorjev smejo imeti dijaki tudi posebne sestanke ad hoc s predavanji, ki jih imajo ali sami ali pa povabijo kakšnega govornika od drugod.

Definitivno bo zadevo uredil in ukazal deželni šolski svet na vlogi, ki naj jo „Sveta vojska“ pri njem vloži. Ker pa je zadeva nujna, naj se v okviru sedanjih možnosti to delovanje prične kar takoj.

\* \* \*

Pod naslovom „Abstinenca v šoli“ se je oglašil h gorenjemu predmetu „Delavec“ z dne 4. t. m. Njegove opazke oziroma izvajanja so pisane tako stvarno, da se nam

zde vredne vsega uvaževanja. Kakor se vidi, se za to važno vprašanje zanima tudi naše delavstvo, in to s hvalevredno objektivnostjo, ki se sklada z našimi opazkami v zadnji naši listnici uredništva. Mnenja smo — kakor smo povedali že zadnjič in danes zopet ponavljamo — da naj ne govore samo uradne osebe in abstinenti, ampak tudi učitelji pedagogi, da ne zavozimo z reševanjem tega vprašanja v napačno strugo in ne ustvarimo z navidežno in materialno koristjo moralne škode!

„Delavec“ piše v glavnem tako:

Prvi stavek poročila o dotični enketi nam pove nekaj, kar je malo v zvezi z abstinenco. Kdor logično misli, ta bo sklepal iz tega uvoda, da mladina sedaj pijančuje ter da je zaradi pijanstva nemoralna. A eno ne drugo ni resnično. Vzrok takozvane „moralne propalosti“ je nedostatna vzgoja v šoli, še bolj pa javna vzgoja zadnjih let, ki je silno pospeševala sovraštvo, lahkomišelnost in hinavstvo med ljudstvom. Vrhutega pa prihajajo strogi ukazi, prepovedi, pozitivnega dela pa ni, dasi je za „regeneracijo ljudstva“ res kaj vredno le pozitivno delo.

Že nekaj časa se pojavlja pri nas v vzgoji posebna struja, ki se odaljuje od načel znanih vzgojevalcev. Vzgoji izkušajo dati novejši pedagogi, ki prihajajo bolj iz boljšave, zopet znake „dresure“. To je zlo. Vedno smo bili mnenja, da je naloga vzgoje zbujati v mladini blage čute pravičnosti, strpnosti in značajnosti. Takih čutov pa ne vzgaja „dresura“, marveč le odkritosrčna in dobrohotna vzgoja, ki sama v resnici temelji na teh čutih.

Abstinenca je dobra stvar. Vzdrževati se opojnih pijač je priporočljivo iz zdravstvenih in gospodarskih razlogov. Tudi vzgoja mladine k abstinenki je lepa naloga. Po srednjih in ljudskih šolah so zadnja leta že predavali o tem predmetu, kar je gotovo nekoliko vplivalo na mladino. Prihajajo pa z novimi načrti. Uvesti hočejo na šolah organizirano vojno za abstinenco, in sicer nameravajo uvesti krožke, vpisavati mlade abstinente v zlato knjigo, jih hvaliti in odlikovati pred drugimi, ki se ne udeležujejo abstinenčnega gibanja, grajati pijance in jih opisivati kot grde hudobneže.

Ali je to pametna vzgoja? Ne! Mladina ni za tako vzgojo. Mladina ni samostojna; živi v svoji rodovini in je odvisna popolnoma od družabnih razmer v njej. V šoli se otrok zaoblubi abstinenki, a razmere naneso, da vendar okusi alkohol. Ali bo ta otrok svoj pregrešek utajil ali ga bo priznal? Večinoma ga bo utajil in si bo mislil: Potuhnilo se; saj nisem mogel ravnati drugače! — Drugi otrok bo priznal. Tisti, ki so ostali zvesti, ga bodo zasmejovali, smatrali ga bodo za slabica. Osramočen bo sedel med tovariši. Pa tudi fanatični vzgojevalci bodo imeli pred seboj večinoma neopravičeno dve različni vrsti otrok. Vse to je neizogibno. To so trije primeri.

Vsakomur mora biti jasno, da se s tako vzgojo pospešuje hinavska neodkritosrčnost in ubija značaje in samostojnost. Za vzgojo k abstinenki so potrebna predavanja, sistematiška navajanja in navodila.

Zgoraj smo že omenjali smer dobre vzgoje sploh, in kar velja za vzgojo vobče, to velja tudi za vzgojo k abstinenki. Predvsem treba naglašati, da pijanec še ni zločinec, marveč je le siromak. Abstinenca torej ni sovražnica pijancev, pač pa pomočnik, ki naj prepreči pijanstvo. Tudi agitacija za abstinenco ne sme gojiti razlike in osebnega nasprotstva med ljudmi, v tem primeru med šolsko mladino. Za abstinenco bomo delali le tedaj uspešno, če mladino prepričamo o koristih abstinenke in o nesreči, ki jo povzroča pijanstvo. Otroci naj postanejo abstinenti le iz ljubezni in koristi do abstinenčne čednosti.

Zdi se nam, da načrt ni povsem odkritosrčen, ker ne kaže znaka blagohotne vzgoje, kakršno zahtevajo vsi pedagogi.

Sistem, ki ga propagirajo, je prav pripraven za pospeševanje neodkritosrčnosti, razlike med ljudmi in tudi „moralno“ ni najboljši, zakaj prav ekstremna „dresura“ poraja najčeste najhujšo „nemoralo“.

Vsak abstinent bi pozdravil vzgojo k abstinenki tudi na ljudskih šolah. A način te vzgoje mora biti vzgojen, ne politični.

## Književnost.

### PROŠNJA.

Za neko literarno delo potrebujem svojo v nemškem jeziku izdano knjižico: „K. k. Artillerie - Hauptmann: Andreas Freih. von Čehovin. ein österr. Held“, kakor tudi Fr. Šegulov spis o prof. Antonu Bezenšku, ki je bil natisnen v 2. št. „Ilustr. Tednika“ 1. 1913. — Ker nimam teh dveh spisov pri rokah, bi bil jako hvaležen tova-

rišu, ki bi mi ju dal na razpolago vsaj za teden dni. — Bukovica nad Škofjo Loko na Gorenjskem, 7. nov. 1916.

Janko Leban.

**„Ljubljanski Zvon“.** Vsebinska oktobrskega zvezka: 1. Fran Albrecht: Naš Bog. 2. Fran Govekar: Film. (Dalje.) 3. Utis: Disharmonija. 4. Fr. Milčinski: Aproximacija. 2. Kalo in režija. (Dalje.) 5. Utis: Obrekovalcem. 6. Dr. Pavel Grošelj: Astronomski pomenki. (Konec prvega poglavja.) 7. K. M.: Nekoč je bilo. 8. Utis: Jesen. 9. Dr. Jož. A. Glonar: Med reformacijo in romantiko. (Konec prih.) 10. Fran Albrecht: Na Oljski gori. 11. V. K.: Fran Valenčič in drugi. 12. Književna poročila.

**„Napredak“**, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Saurednici: Davorin Trstenjak i Josip Skavič. — Zvezka VIII. Sadržaj. Teorijska pedagogija. Ivan Crnko: Higijena pluća i pravilno dihanje s obzirom na uzgajanje. Miloš Borovjević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. Praktična pedagogija. A. Pakaci: Nekoliko savjeta za rad u školi. Davorin Trstenjak: Izmjena predavanja i pitanja u nastavi. Danijel Bator: Primer iz prirodno-znanstvene obuke. Antun Tunkl: Čitanka u službi povjesne obuke. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Dr. F. Higv-Mandić: W. Wundt o narodima i njihovoj filozofiji. Davorin Trstenjak: Mislil modernoga njemačkog pedagoga o pedagoškom vjerovanju. Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

## Srednješolske vesti.

EVGEN SAJOVIC.

Dne 31. oktobra t. l. je umrl Evgen Sajovic učitelj telovadbe na II. državni gimnaziji v Ljubljani in svak našemu tovarišu Francu Luznarju, nadučitelju na Primorskem pri Kranju, upravniku „Popotnika“ in blagajniku Zaveze. — Rojen je bil dne 12. majnika 1880 iz veleugledne kranjske rodovine Sajovčeve in je že kot mladenič skupno s poznejšim odvetnikom dr. Jankom Šavnikom pričel z vnejo gojiti telovadbo. Po dovršenih srednješolskih študijah se je nameraval posvetiti pravnstvu, a njegova ljubezen do telovadbe je določila njegovemu življenju drugo smer. Živahnejše delovanje v sokolskih vrstah koncem devetdesetih let je priklenilo Evgena Sajovca še tesneje k sokolski ideji. Vztrajno in neumorno je sodeloval v vseh strokovnih odborih, bodisi v organizaciji ali teoriji, v praktičnem poku ali pri novi terminologiji. Posebno delaven je bil v strokovni literaturi, in njegovo ime je dobro znano v slovenskih in tudi v čeških vrstah — Sploh je bil prero-ni umrl Sajovic v družabnem življenju zadovoljno s svojim sodelovanjem na razpolago; posebno rad pa je v družbi svojih prijateljev posecal naše planine, katerih venec oklepa njegovo mnogo, mnogo prero-ni gomilo, ki nanjo z žalostjo in spoštovanjem zre premnogo njegovih prijateljev, katerih si jih je s svojim mirnim in tihim, pa odkritim in kremenitim značajem pridobil prav dosti tudi med slovenskim učitelstvom. — Bodi mu ohranjen blag in trajen spomin!

**Gimnazijski tečaj v Kromeriju in v Trstu.** Lani ni bilo nič, sedaj pa kar na dveh krajih lahko pošiljamo v tečaje gorishe dijake, ki so obiskovali slovensko gimnazijo v Gorici. V tečaje so otvorili tečaje v Trstu, in štejejo sedaj okoli 90 dijakov. Komaj so se tam razmere nekoliko uredile, je presenetila slovensko javnost vest o ustanovitvi gimnazijskih tečajev v Kromeriju. Objubilja se v Kromeriju konvikt za sto dijakov, ki bodo tam preskrbljeni z vsem potrebnim. Za imovitejše se določa taksa. Življenske razmere v Trstu niso dobre, v Kromeriju je zagotovljena državna oskrba. Večina profesorjev slovenske gimnazije je zaposlena v Trstu, eden je v Celju, eden je prost, drugi so pri vojaki. Kako naj se dobi iz tega števila potrebne profesorje za Trst in Kromerij? To je nemogoče! Želimo pač, da poklicani faktorji vendar enkrat že uredijo vprašanje slovenskih gimnazijskih tečajev tako, da bodo res končno urejeni — ampak dobro!

**Nemška gimnazija — na Voloskem!** Čujemo, da ustanove na Voloskem nemško gimnazijo. Za letošnji prvi razred, ki je zanj priglasenih 30 dijakov. Za učno osebo je tudi že poskrbljeno.

**Vojne olajšave srednješolcem.** C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je za srednješolce z včetim rojstnim letnikom 1898, ki so dorašli vojaški službi, izdalo posebno naredbo. Po tej naredbi se pripuste k predčasni zrelosti izkušnji oni srednješolci, ki so v šolskem letu 1916/17 javni ali privatni učenci zadnjih razredov srednjih šol, ako

jim bo iti k vojakom, in pa oni, ki so meseca junija 1916 dovršili predzadnji razred srednjih šol ter so že odšli k vojakom. Srednješolcem, ki so že pri vojaki in so uvrščeni pri nadomestnih krdelih, se dovoli na prošnjo 4tedenski dopust, da hodijo v zadnji razred srednjih šol in da napravijo predčasni zrelostni izpit. Srednješolcem, ki so na bojišču, dopustov za obisk šole in za zrelostni izpit ne dovoljujejo.

**Madžarščina na avstrijskih gimnazijah.** Kakor poročajo z Dunaja, izdelujejo v naučnem ministrstvu načrt, kako uvesti na naših gimnazijah madžarščino. V prvi vrsti nameravajo znižati število ur za latinščino in grščino. Madžarščina bo obvezni predmet. Posebno se bo pa oziralo na to, da se bo na vsaki gimnaziji vršil pouk tudi iz enega ali več deželnih jezikov. Do tozadevne končnovaljavne odločitve še ni prišlo.

**Osebnosti.** „Wiener Zeitung“ javlja: Cesar je z najvišjim sklepom s 1. nov. t. l. podelil ravnatelju I. državne gimnazije v Ljubljani dr. Lovru Požarju povodoma njegove trajne vpokojitve na lastno prošnjo take prosto naslov vladnega svetnika. — Profesor Bogumil Remec, ki se je po odpustu kot ravnatelj deželne trgovske šole povrnil na svoje učno mesto v Novo mesto, je sedaj dodeljen za I. tečaj 1916/17 prvi državni gimnaziji v Ljubljani na mesto profesorja Franca Verbiča, ki je dobil zaradi boleznih dopust.

**Ustanovitev učnega tečaja in konvikt za slovenske begunce srednješolce v Kromeriju na Moravskem.** C. kr. kranjska deželna vlada razglasa: Na ukaz c. kr. ministrstva za notranje zadeve namerava c. kr. moravsko namestništvo ustanoviti v Kromeriju gimnazijski tečaj z uporabo učnega načrta za gorishe državno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom. Temu tečaju se ima priključiti konvikt, v katerega bi se moglo sprejeti kakih 100 gojencev. Ker večina prihodnjih obiskovalcev tega srednješolskega tečaja in pa večina gojencev v konviktu razen beguncev s Kranjske zaradi svoje ubožnosti skoro gotovo uživa državno begunsko podporo, bo država sama trpela stroške za najemnino, opravilo, kurjavo, razsvetljavo in čiščenje za pouk in za konvikt namenjenih prostorov, stroške za učiteljsko nadzorovalno in podrejeno osebo, nadalje pri srednješolcih z državno begunsko podporo tudi stroške za njihovo prehrano, obleko, obutev in zdravljenje. Oni gojenci tega konvikta, ki so zadostno imoviti, bodo morali plačati primerno, od c. kr. namestništva določeno pristojbino za kritje stroškov za prehrano, obleko, obutev, šolske knjige, zdravljenje in pa zmerno šolnino, da se deloma krijejo stroški gimnazijskega tečaja in konvikta. Ta tečaj in konvikt sta namenjena slovenskim srednješolcem, in sicer v prvi vrsti onim, ki bivajo na Nižjem Avstrijskem, na Štajerskem, na Češkem in Moravskem in že uživajo begunsko podporo, v drugi vrsti pa za imovitejše, v nastetih deželah se nahajajoče srednješolce in za srednješolce, ki prebivajo sedaj na Kranjskem in Primorskem. Prošnje za sprejem imajo dotični srednješolci, oziroma njihovi starši vložiti potom politične okrajne oziroma policijske oblasti sedanjega bivališča. V prošnji je navesti, če dotični srednješolec uživa državno begunsko podporo, in se ima prošnji priložiti zadnje šolsko izpravevalo. Na podlagi tako opremljenih prošenj odloča c. kr. moravsko namestništvo v Brnu o sprejemu. Med navedenima dvema kategorijama ubožnejših in imovitejših srednješolcev imajo oni prednost, ki se izkažejo z boljšimi izpravevali, in oni, ki nimajo staršev, oziroma ne žive pri svojih starših. Ako se sprejme srednješolec v kromerijski konvikt, še ne sledi, da bi se smeli njegovi svojci z njim preseliti v Kromerij.

**Odlikovanje.** Profesor idrijske realke nadporočnik Baldo Baebler, je dobil „Signum laudis“.

## Iz naše organizacije. Štajersko.

**Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem** poroča, da so se ua zadnji Lehrerbundovi seji razdelile obresti „Franc-Jožefove ustanove“ ter so bile upoštevane tudi slovenske prošilke. Opozarjamo pa, da vbodoče mora biti vsaka prošnja vložena na podlagi tiskovine, ki je dobili pri Lehrbundu, ker je treba premotriti vse tamkaj navedene razmere.

Učitelje vojake pozivamo, da se prijavijo na podlagi odloka c. kr. vojnega ministrstva odd. 5, št. 18334, od 5. septembra 1916 v častniške šole. Mnogo prizadevanja je stalo organizaciji, da je priborila to ugodnost za vse učiteljske, ter bi le škodovalo ugledu našega stanu, ako bi se sedaj ne poslužili vsi te pridobitve.

Glede objavljenja priznanj učiteljev vojakov ne sme biti slovensko učiteljsvo

preskromno, ker tukaj ta sicer lepa lastnost ni na mestu, temveč škoduje našemu ugledu. Objavite tedaj vsako odlikovanje tudi tovarišev vojakov v „Naréd. listu“.

Kakor hitro je kateri tovariš poklican, je treba to takoj naznaniti šolski oblasti, da ne nastanejo radi plače zmešnjave. Marsikateri dobiva še dalje celo plačo, potem pa mu ustaviijo vse, ker mora plačevati nazaj, ker je preveč sprejel. Ravnotako je takoj naznaniti, ako je kateri vojaščine oproščen ter nastopi zopet službo. Vdove, oziroma žene pogrešanih dobivajo le 3 mesece po smrti, oziroma pogrešanja moža polno plačo, potem pa pokojninski znesek. Ako tedaj takih slučajev pravočasno ne naznanijo šolski oblasti, se jim lahko pripeti, da jim je za nekaj časa ustavljena vsa plača, ker se odteguje preveč izplačeni znesek. V takem slučaju se je obrniti do c. kr. deželnega šolskega sveta in deželnega odbora za milostni odpis.

Draginska doklada iz leta 1914 je bila večkrat v nevarnosti, in le odločnemu nastopu organizacije se imamo zahvaliti, da nam je ohranjena ter smo dobili tudi še vojno draginsko doklado; bila je tozadevno deputacija na Dunaju. Sedaj smo na delu, da dosežemo kaj za leto 1917. Omenjamo, da se je organizacija zavzela tudi za plače in doklade učiteljev vojakov-samecev.

Iz vsega pa učiteljsvo lahko razvidi, da organizacija ne spi, ampak stoji vedno na braniku za naše pravice, ter se jako motijo tisti, ki mislijo, da glavno naše delo tiči v slavnostnih zborovanjih ter se sedaj odtegujejo in ne plačujejo članarine. Vsakdo naj se zaveda svojih dolžnosti!

Vodstvo.

## Kranjske vesti.

—r— C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je izdal na vsa šolska vodstva poziv, naj poskrbe, da bodo šolski otroci pripravili za vojake božična darila. Doposlati jih je do 25. novembra na „Mesto za zbiranje daril c. kr. vojnega preskrbovalnega urada v Ljubljani pri c. kr. deželni vladi, Simona Gregorčiča ulica 20.“

—r— Usposobljenostne izkušnje za občje ljudske in meščanske šole, ki so se vršile pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo pod predsedstvom vladnega svetnika dr. Bezjaka, so se končale. Aprobirani so bili: 1. Za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom: Kmet Marija, definitivna učiteljica v Trstu (I. strok. skupina); 2. posebne izpite so položili: za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Rojina Vladimir, prov. učitelj na Prežganju; iz francoščine z nemškim učnim jezikom: Schiffer Antonija, zasebnica v Ribnici. 3. Učna usposobljenost za splošne ljudske šole se je priznala: a) za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Sersič Anzelma, prov. učiteljica na hrvaški ljudski šoli v Pazinu; b) za občje ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Bulovec Alojzij, suplent v Lešah; Gaspari Anton, prov. učitelj v Babinem polju; Pečjak Rudolf, prov. učitelj v Ribnici; Pugelj Anton, prov. učitelj v Hinjah; Skebe Vincenc, pomožni učitelj v Preloki; Trošt Ivan, prov. učitelj v Loškem potoku; Urbinc Jožef, suplent v Gribljah; Vidic Anton, prov. učitelj v Trziču; Zavrl Albin, suplent na deški meščanski šoli v Krškem (za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom z odliko); Bahovec Pavla (s. Angela), prov. vadniška učiteljica v Škofji Loki; Černe Jožefina, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Dolenc Marija, poizkusna kandidatinja v Trstu; Fuks Ana, bivša suplentinja v Ljubljani; Hafner Angela, prov. učiteljica v Trziču; Iskra Albina, suplentinja v Dolenji vasi pri Ribnici; Knez Olga, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Leskovec Leopoldina, prov. učiteljica v Sp. Idriji, Likozar Jožefa, suplentinja v Ljubljani, Malavašič Albina, suplentinja na Vrhniki; Merala Leopoldina, suplentinja v Ribnici; Piano Ana, suplentinja v Gornjem gradu; Rajh Julijana, suplentinja; Reich Marta, suplentinja v Sori; Rojnik Ana, suplentinja v St. Mihaelu pri Ljubnu; Skaza Marija, suplentinja v Velenju; Sušnik Marija (s. Marija Maksima), prov. učiteljica na Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani; Vigrant Julijana, suplentinja v Dobrni; Vrtovec Vida, suplentinja na c. kr. pripravljalnem razredu za srednje šole v Trstu; c) za občje ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Zalar Franc, prov. učitelj pri Sv. Trojici. — Ena kandidatinja za meščanske šole je bila reprobirana, dve kandidatini za meščanske šole sta med ustno izkušnjo odstopili; ena kandidatinja za francoski jezik in dva kandidata ter dve kandidatini za občje ljudske šole so bili reprobirani.

—r— Osebnosti. Jelica Sadarjeva, bivša brezplačna suplentinja na I. mestni deški ljudski šoli, je imenovana za učiteljico petja na mestnem dekliskem liceju in hkrati za suplentino na licejski vadnici v Ljubljani.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za provizorični učiteljici sta imenovani abs. učit kandidatinja Marija Lobetova v Gradcu pri

Črnomlju, abs. učit. kand. Terezija Jaksetova v Radencih. — Na dekliski mestni nemški osemrazrednici v Ljubljani bosta suplirali poizk. kandidatini pl. Kleinmayrova in Ana Kunstlova. Brezplačna šolska praksa na mestni nemški dekliski osemrazrednici je dovoljena abs. učit. kand. Elzi Tschadovi. — Vpokojena je učiteljica Marija Levstik-Stuhlyjeva v St. Petru pri Ljubljani. Eleonora Krkočeva je nameščena za suplentino v St. Jerneju namesto vpoklicanega učitelja Ivana Gantarja, Marija Hauptmanova v Toplicah namesto vpoklicanega učitelja Boža Račiča, in Vida Božičeva v Starem trgu pri Črnomlju. — Za provizorično učiteljico v St. Jerneju le nameščena Valerija Žlindrova. — Namesto vpoklicanega učitelja-voditelja Ivana Semerla v Lescah bo suplirala abs. učit. kandidatinja Pavla Gmeinerjeva. — C. kr. šolski svet je vzel naznanje dovolitev dopusta učiteljici Metodiji Šusteršičevi in vstop provizorične učiteljice Franciške Leskovčeve na zasebni dekliski osemrazrednici v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani. — C. kr. okr. šolski svet v Kranju je imenoval absolvirano učiteljsko kandidatino Frideriko Kramerjevo za provizorično učiteljico na petrazredni deški ljudski šoli v Škofji Loki. — C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je imenoval namesto zaradi boleznih na dopustu se nahajajoče učiteljice Josipine Knez-Martiničeve bivšo prov. učiteljico v Podstenju Antonijo Cerarjevo za suplentino na dvo-razredni ljudski šoli v Rakeku. — C. kr. okr. šolski svet za ljubljansko okolico je imenoval namesto k vojakom odšlega učitelja Viktorja Lapajnarja bivšo pomožno učiteljico na vadnici zasebnega uršulinskega učiteljišča v Ljubljani Viktorijo Medvedovo za suplentino na ljudski šoli v Notranjih goricah. — Za provizorično učiteljico v Velikem Trnu je nameščena Marija Pirčeva, za suplentintje so nameščene: Stefanija Novakova, v Prežganju, Josipina Blumauerjeva v St. Vidu pri Vipavi, Ivana Klemenčeva v Čemšeniku, Ana Kertnikova v St. Vidu pri Brdu, v Suhorju je nameščena za provizorično učiteljico Josipina Rozmanova.

—r— Desetletnica smrti Simon Gregorčiča. Dne 24. novembra mine 10 let, kar je umrl pesnik Simon Gregorčič. Ni treba poudarjati, kako velike vrednosti so Simona Gregorčiča poezije za slovenski narod, spominjati se pa moramo pesnika Gregorčiča ob njegovi smrti 10-letnici še posebno zaradi tega, ker igrajo njegove poezije prav zdaj, ko se borimo s smrtnim avstrijskim sovražnikom — z verolomnim Lahom — velevažno, preroško vlogo. Zato je c. kr. mestni šolski svet na svoji zadnji seji na predlog nadučitelja Jakoba Dimnika sklenil, da se ta Gregorčičeva obletnica proslavi v mestnih šolah v Ljubljani s primernimi deklamacijami iz Gregorčičevih poezij (n. pr. „Soči“, „Odlikovanje“ itd.) in s primernimi nalogami, ki jim naj bo snov vzeta iz Gregorčičevega življenja ali iz njegovih poezij. — Popolnoma prav! Našega miljenca Gregorčiča naj bi se na enak način spominjale vse šole!

—r— Število učencev na mestnih deških šolah v Ljubljani. Letos je vpisanih na mestnih javnih deških ljudskih šolah 2305 učencev, in sicer: na I. mestni šest-razrednici 592; na II. mestni osemrazrednici 484; na III. mestni petrazrednici 253; na IV. mestni šestrazrednici 308; na mestni nemški petrazrednici 308 (med temi 108 begunskih učencev); na osemrazrednici v Spodnji Šiški pa 361 učencev.

—r— Begunskih otrok s Primorskega se je vpisalo na ljubljanske deške in dekliske šole 650; nekaj jih pa pohaja še brez pouka po mestu.

—r— Od mrtvih je vstal Alojzij Ivanetič, praporščak in učiteljski abiturient iz Črešnjave v Beli Krajini, ki je bil že razglašen po časopisih med padlimi vojniki na severnem bojišču. Sedaj pa piše svojim staršem to-le:

„Jaz sem ujetnik na Ruskem in bivam nekaj dni v Moskvi. Naslova Vam ne morem poslati, ker še nisem dospel do svojega cilja. Kadar se kje ustanovim, Vam pišem. Zdrav sem in ne želim nič drugega kot to, da bi kmalu zavladal zaželjeni mir.“

Zdravi vsi!

—r— Smrtna kosa. V Stari Loki pri Škofji Loki je umrla v visoki starosti (80 let) edina še živeča sestra pokojnega nepozabnega ravnatelja Andreja Praprotnik, ustanovnika in prvega urednika našega lista. — Blag ji bodi spomin!

—r— Z ljubljanskega učiteljišča. Na lastno prošnjo je trajno vpokojena c. kr. vadniška učiteljica na c. kr. učiteljišču v Ljubljani Pavla pl. Renzenbergova.

—r— Umrla je tovarišu Franju Lovšinu, nadučitelju na Vinici v Beli Krajini, mati Uršula Lovšinova, stara 85 let. Blag spomin vrli slovenski materi! Tovarišu Lovšinu naše iskreno sožalje!

—r— Bolezen med otroki v Trziču. Zaradi ošpic so v Trziču na Gorenjskem zaprli nemško šolo. Tudi slovensko bo treba, ker je mnogo otrok bolnih.

—r— Na vadnici c. kr. učiteljskega v Ljubljani sta nastavljeni kot suplentinji učiteljica Lea Levčeva namesto vpokojene vadiške učiteljice Pavle pl. Renzenbergove in uč. supl. Franciška Suherjeva namesto umrlega vadiškega učitelja Janka Janežiča.

## Štajerske vesti.

JOSIP SCHELIGO.

Dne 11. t. m. je umrl v Mariboru tovariš Josip Scheligo, nadučitelj v pokoju, v visoki starosti 76 let. — Blagi pokojnik je bil zaveden slovenski učitelj, ki je vse dolgoletno in uspešno delovanje posvečal blaginji slovenske mladine in slovenske domovine. Bil je izvrsten učitelj in vzgojvalec. — Bodi mu ohranjen trajen spomin! — Cenjeni njegovi rodovini naše iskreno sožalje!

—š— Poročil se je tovariš Martin Vrečko, učitelj v Soštanju, z Minko Murščevo. Obilo sreče!

—š— Od Drave nam pišejo: Mnogo naših spodnještajerskih slovenskih učiteljev se bojuje na fronti, a dosti jih je zapuštenih tudi v zaledju. Vseposvoda so na mestu ter store do pičice svojo dolžnost. Nismo še slišali, da bi bil kateri v vojaški suknji delal nečast svojemu stanu. Nasprotno! Slišali smo in imamo dokaze v to, da so v polni meri uporabili sile svoje v dobro očetnjavi. — Le ponekod nečesto tega priznati in tudi — nemški kolegi tozadevno čudno postopajo. A mi vestno registriramo vse in pride čas, ko bomo numerično dokazali, kdo je delal, kdo ne, kdo je bil mož in kdo ne. — Nič strahu! Kdor je do skrajnosti ob vojni dal vse svoje kot Slovenec, ta se nima bati nikoli kritike; on lahko gleda vsakomur jasno v oči! — Zato pa le tiho, vi trajni obrekovalci! Pride čas in ta vse odbije.

—š— Razpis učiteljskih mest. Kakor zvezo iz nemških učiteljskih listov, se potegujejo nemški štajerski tovariši za razpis vseh učiteljskih in voditeljskih mest ter utemeljujejo to svojo zahtevo s trditvijo, da trpe škodo posebno zaostali padli, ki še niso bili stalno nameščeni, ker ne dobijo pokojnine, ter da se godi krivica tistim, ki imajo že več službenih let, pa ne morejo postati voditelji. — Dobro bi bilo, ko bi se tudi slovensko učiteljstvo oglasilo tozadevno. Zato sem se napotil, da povem svoje, oziroma — mnenje tovarišev vojakov, s katerimi sem se o tem pogovarjal. Sem proti temu, da bi se za vojno razpisala moška učna mesta, ker sem prepričan, da bi se velikemu številu tovarišev vojakov zgodila krivica. Kako pa se naj poteguje tovariši iz bojne črte za mesto, kakor pa šele oni, ki se nahajajo v ujetništvu v daljni Sibiriji? Sicer trdijo nemški tovariši, da bi se oziralo na vse ter bi ne bilo treba vlagati običajnih prošelj, ampak bi se prijavile le po dopisnicah, oziroma bi lahko vlagale prošnje tudi žene učiteljev vojakov. Stvar je videti sicer lepa, a kaj porečejo samci. Kdo more vedeti za njih mnenje, kako mesto bi jim ugajalo in za katerega bi se potegovali? Bojim se jako, da bodo tisti, ki se nahajajo v zaledju ter bodo brusili pete in pritiskali kljuko, dobili lepa mesta, a oni pa, ki se žrtvujejo za domovino ter jim ni mogoče preprečiti kakih zahrbtnih korakov, pa bodo vrniviši se morali zadovoljiti s tem, kar bo preostalo drugim. Še en pomislek proti razpisu posebno za naš deželane! Vsak si je na zadnjem mestu dobil ljudi, ki ga oskrbujejo z najpotrebnejšimi živili; koga pa si naj išče v novem kraju, v drugih razmerah med nepoznanimi ljudmi? To dejstvo bi marsikaterega zmožnega in delavnega učitelja odvrnilo potegovati se za kakovo novo mesto, ki bi mu sicer bolj prišlo. Razmere v mestu so v tem oziru druge, kjer so posamezniki navezani edino na razne nakaznice, na podlagi katerih se pehaajo za potrebni živež. Kaj pa porečemo k stroškom, nastalim po eventualni selitvi, kdo bi mogel te pri sedanjih dragih časih poravnati? Gotovo so vsa obžalovanja vredni zaostali tovariši, ki še niso bili definitivni, a mislim, da je teh prav malo, mogoče kje v Gradcu; manj usmiljenja so vredni starejši učitelji, ki ves čas svojega službovanja sede na lepih učiteljskih mestih, ter čakajo tam še boljših voditeljskih mest. A vsem tem bi se lahko odpomoglo s kako naredbo s katerimi se dandanes itak ne skopari. Taka nova odredba naj bi določala, da imajo vsi učitelji po drugem izpitu vse pravice definitivnih, a učitelji z 20 službenimi leti, ki še nimajo voditeljskih mest, naj dobijo posebne določke; na tak način bi bilo pomagano tudi tistim, ki ne bodo nikdar tako srečni, da bi zasedli kak voditeljski stol.

—š— Popravek. Med K 23, ki so izkazane v 20. "Tovarišev" številki kot pripevek učiteljskega pri Sv. Jurju ob Ščavnici za "Učiteljski vojaški sklad", so všteti tudi zneski, ki so jih v isti namen darovali na-

mesto venca tovarišu Krylu in Vreči sledeči tovariši, oziroma tovarišice: Mala Nedelja: Cvahte Simon; Sv. Križ: Herzog Anton, Hayne Josipina, Osterc Anica in Zahrl Minka, in sicer vsak po 2 K.

## Koroške vesti.

—k— Koroški deželni odbor je sklenil, da ustanovi več štipendij za učence, ki se bodo hoteli izvežbati na mornariški šoli v Trstu, toda z omejitvijo, da imajo pravico do teh ustanov samo učenci s Koroškega, ki so nemške narodnosti. — Radovedno se vprašujejo koroški Slovenci: Ali je celovski zmaj požrl že vse slovenske otroke na Koroškem ali je pa pogoltnil in tako spravil ob veljavo člen XIX. državnega osnovnega zakona? In to v teh časih!

—k— Poročil se je 7. t. m. Alojzij Presoli-Ipavitz, c. kr. davčni upravitelj v Novem mestu, z Miro Lekšeto, slovensko učiteljico iz Sel na Koroškem. — Cestitamo!

## Goriške vesti.

—g— Bigla še vedno straši po vojnih poročilih namesto lepega slovenskega krajevnega imena Bilje. Ako je Sv. Katarina tako srečna, da je Sveta in ne Santa, bi bile tudi Bilje lahko ostale Bilje. Sploh je vendar že zadnji čas, da rabijo povsod slovenska imena za slovenske kraje!

## Tržaške vesti.

—t— Tržaška kmetijska družba je imenovala za svojega strokovnega tajnika večšaka Josipa Štreklja.

—t— "Edinost" je priobčila iz našega lista Kleinmayrov članek o tovarišu Ferluigi, da tako tudi glasilo tržaških Slovencev po zaslugi proslavi delo in uspehe tega v resnici narodnega učitelja.

—t— Trojezične ulične napise v Trstu zahteva "Soldatenzeitung", in sicer nemško-slovensko-italijanske. "Soldatenzeitung" pravi: "Ker imamo v Trstu namesto razpuščenega občinskega zastopa cesarskega komisarja, zadostuje, da ta podpiše tozadevni odlok, pa je stvar rešena!"

—t— Slovenska trgovska in obrtna nadaljevalna šola v Trstu. Vpisovanje v to šolo se vrši še vestno ob času pouka v ulici Stadion št. 21/I. v prostorih Slovenske trgovske šole. Vpisnina znaša 2 K. V vse oddelke se sprejemajo tudi učenke.

—t— Javna prehrana za šolske otroke v Trstu. Plemenita misel tržaškega namestnika, da bi ubožni otroci tržaških šol in otroških vrtcev dobivali kosilo, je res hvalevredna. Vest, da je dotični organizacijski odbor že ukrenil vse potrebne priprave, je pa povzročila veliko veselje in zadoščenje v širših slojih. Le žal, da do sedaj niso bili prilegnjeni v to akcijo tudi naši slovenski otroški vrtci. Pričakujemo pa, da se to zgodi.

—t— Nemška trgovska šola v Trstu. Naučno ministrstvo je podelilo pravico javnosti nemški dvorazredni trgovski šoli za deklice v Trstu.

## Istrske vesti.

—i— "Hrvatski List", ki izhaja v Pulju, piše ob sestavi novega ministrstva tako: "Te dni je bil sestavljen novi avstrijski kabinet. Zastopani so v njem Nemci, Čehi in Galicanci; zastopane so skoro vse narodnosti naše domovine. Vsaka narodnost in vsaka struja je dala ob tej priliki odduška svojim željam, svojim težnjam in svojim boleštim. Južni Slovani so molčali, kakor je to navada pri naših rojakih. Nihče se ni ozrl na nas, nikogar ni bilo, ki bi bil nastopil iz neumljive rezerve, da bi bil pokazal na izredne zasluge, ki si jih je naš narod pridobil na obrambi domovine, in ki bi bil opozoril merodajne kroge, da nas je v Avstriji skoro dva milijona ter da tvorimo obrambo in zaščito najvažnejših pokrajin države. Lepa krepost je skromnost, ali časih je usodna hiba! A sedaj kakor vedno velja tista stara: Pomagaj si sam in Bog ti pomore! Ne verujemo, da bi se ne dobil med našim narodom človek, ki bi znal interese celokupne svoje domovine odnehati od svojih separatnih teženj, ko molči v teh resnih časih tudi tedaj, ko bi drugi protestirali, ko ne gleda ta narod pred seboj nič drugega razen velikega smotra, ki nas vse razgreva in oduševlja; rešitev domovine in poraz sovražnikov! Naš narod je potrdil z dejanjem da mu ta smoter ni samo kak rek, ki se ga tiska le zaradi jezika. Iz tega izhaja z logično silo, da hvaležna beseda ne more biti zadostno priznanje za junška dela in za žrtve našega naroda. Mi ne zahtevamo nič drugega, nego dejanskega priznanja naših pravic in menda ne bo preveč

drzna zahteva, naj bodo v ministrstvu zastopane pokrajine, ki so življenske važnosti za monarhijo, od katerih je odvisna bodoča veličina vladajoče hiše, ki ji je naš narod kakor nobeden drugi, z dušo vdan, da sodeluje pri težkem delu državne uprave za dobo vojne. Ni to samo zaradi koristi našega naroda, marveč tudi na korist naše države in posebno vojnega pomena teh pokrajin. Ravno vojna važnost točk naših južnih dežel zahteva zastopnika, a naš narod, ki je dal Avstriji tudi slavni generalov in najboljših admiralov, bo imel tudi političnega človeka, ki bi znal čuvati interese južne Avstrije."

—i— Šola v taborišču v Steinklammu Vseh beguncev je nad 5000. Slovencev Vipavcev in Kraševcev je krog 1300, nekaj več je Hrvatov iz Puljske okolice, ostali se izdajajo za "Istrijane". — Šola je lepo in zračno poslopje z osmimi velikimi sobami, urejenimi in opremljenimi po najnovejših higieničnih in pedagoških zahtevah. Škoda, da je sedaj prostor premajhen za tako veliko število otrok. A kmalu bo tudi temu odpomagano z novo šolo v novem delu taborišča. Šolskih otrok je okoli 1300, od teh jih odpade kakih 300 v takozvano marinarsko šolo, kjer se poučujejo otroci "arzenalotov" iz Pulja v nemškem jeziku. Drugi so Hrvatje, ki imajo že lepo urejen pouk. Slovenci so prišli šele v zadnjem času in jim sedaj primanjkuje prostora, a tudi zanje se skrbi po moči. Če je učiteljsko delo že v normalnih razmerah težko, koliko težje tu pri otrokih, ki so bili tako dolgo brez pouka in so neurejene razmere begunskega življenja vplivale ne posebno ugodno nanje. Dvanajst učiteljev in učiteljic opravlja tu svoje težko, a nad vse potrebno delo. — Razentega so uvedli zadnji čas večerni nadaljevalni tečajji za odrasle, kjer se poučuje nemščina, petje, spisje, domoznanstvo, majhna visoka šola, ki jo begunka z veseljem obiskujejo. — Več obrtnih tečajev skrbi za gojenje raznih ženskih ročnih spretnosti. Tu se izgotavljajo pod nadzorstvom izkušenih učiteljic razna dela, ki gredo ali v zunanji promet ali pa se uporabljajo v tukajšnjem oskrbovalnem skladišču.

—i— Važna ustanova za begunce v Pottendorfu. Pod pokroviteljstvom ces. komisarja dr. Oskarja Bourcarda so ustanovili v begunskem taboru v Pottendorfu veliko kmetijsko gospodarstvo. Nabavili so sto najboljših krav mlekaric, da tako zagotovijo mleko za begunce. Ustanovili bodo začrno in perutnarno. Begunci — povečini istrski in furlanski kmetovalci — imajo dalje (priliko, učiti se pametnega obdelovanja polja in pridelovanja zelenjadi. Za mladino so uvedli smotren pouk v kmetijstvu.

—i— Nemščina v istrskih ljudskih šolah. Poročali smo že, da se v istrske ljudske šole uvede pouk nemščine. Deželni šolski svet je že izdal tozadevno odredbo na ljudske šole, po kateri se pouk nemščine takoj uvede v večrazredne ljudske šole. K pouku nemščine niso obvezani prihajati samo oni otroci, katerih starši so začetkom šolskega leta pismeno izjavili, da se njihovi otroci ne bodo učili nemškega jezika. Otroci se začno učiti nemško že v drugem polletju drugega šolskega leta, in sicer brez knjige samo z lahkimi vežbanjem v govoru. V tretjem letu in v nastopnih bodo rabili učno knjigo. Za pouk se morejo odrediti tri ure na teden (lahko tudi pet ur), ali zbog tega ne sme trpeti drugi pouk. Šolski svet motivira to odredbo s tem, da je nemški jezik jako važen na sploh, zlasti pa v gospodarskem življenju Primorja.

—i— 68 letnica poslanca profesorja Vekoslava Spinčiča. Dne 24. oktobra je minolo 68 let, odkar je poslanec naše muko-trpne Istre, profesor Vekoslav Spinčič zagledal luč sveta. Dolga doba je to, a pri Spinčiču vsebuje ogromno vsoto dela, žrtvovanja, trpljenja za ljubljeni narod svoj. Življenje Spinčičevo je obžarjeno od glorijske te neizmerne, vse premagujoče ljubezni do svete rodne grude in rodu, ki živi na njej in je doslej trpel na njej. Spinčič slavi ta svoj jubilej v polni nenavadni svežosti telesa in duha v Zagrebu, kjer je gost velikega rodoljuba in mecena hrvatskega naroda, nadškofa dr. Ante Bauerja, ki je z rodoljubnim činom, poklonjenim naši Istri, proslavil 68 letnico svojega prijatelja, izročivši mu 1000 kron za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro. Hvala v imenu narodnega napredka zglednemu cerkvenemu knezu. S čestitkami jubilarju iz globine srca spajamo vročo željo, da ga Bog še mnogo let ohrani tako čilega in čvrstega narodu, ki bo v nejasni in negotovi bodočnosti morda bolj nego kdaj potreboval Spinčičeve ljubezni zvestobe in Spinčičevega dela!

—i— Dr. Matko Laginja. Beležeč vest, da pride dr. Matko Laginja v Split, piše "Naše Jedinstvo": "G. Matko Laginja je vsedkar blestel na delu rodoljuba kot narodni zastopnik in prvak bratske naše Istre. Ali v tem težkem času občudujemo njegovo delo, požrtvovalnost in pripravljenost, da povsod priskoči za stvar Istre. Za Istro dela, potuje, obhaja pragove Pulja, Trsta, Dunaja,

obiskuje, istrske begunce, skrbi za hrvatske šole in stori ob vsaki priliki vse, o čemer ve, da bo koristilo stvari in misli našega naroda. Neprestan ljubimec Istranov, visoko cenjen v svojem stanu, bi mogel biti že davno bogataš na najpoštenjši način in najnesebičneje. Da je le štedil v dajanju naroda, kolikor je varčen napram — sebi. Ali vedno je vse, kar je imel, dajal za narodno stvar. Ljubeč oče rodovine ni v skrbi za stvar hrvatsko nikdar skrbel, da zavaruje rodovino."

—i— V Brzetu v Istri je po raz, ustu občinskega zastopa vodstvo občinskih poslov poverjeno učitelju Kazimirju Rađeju.

## Iz Dalmacije.

—d— Trgovska šola v Zadru. Snavalci te šole so računali na največ 20 obiskovalcev in so na tej podlagi zasnovali financiranje tečaja. Oglašilo se jih je pa že 50 in se še oglašajo. Videč, da je s tem tečaj zagotovljen, so njegovi snovalci stopili v dogovore s podpornim društvom hrvatskih šol, da bi ono prevzelo tečaj in mu dalo tako večjo stalnost. Dobili so tu popolno razumevanje in največjo pripravljenost. Tako odpira rečeno društvo tečaj kot svoj. Z ozirom na zadovoljivo število obiskovalcev se je šolnina znižala na 16 K mesečno. Učenci imajo poleg tega brezplačno na razpolago vsa učna sredstva. — Dalmatincem se pač godi istotako kot nam Slovincem. Manjka jim strokovnih šol, in če jih hočejo imeti, morajo posezati po samopomoči z nado, da se slednjič tudi država na tem prevažnem polju javnega pouka spomni svoje dolžnosti napram prebivalstvu v naših južnih pokrajinah, na katere je doslej v tem pogledu dosledno — pozabljala.

—d— Čigava je Dalmacija? Francoski list "Progress" trdi, da imajo Italijani neko pravico do Dalmacije zaradi — rimskih spomenikov, ter da je Dalmacija dala Rimljanom Diokleciana, ustanovitelja Splita, Uga Foscola in Tommasea. A Italija da je vsakogar in za vsakogar. "Naše Jedinstvo" pripomnja: "Škoda, da ni skočil na Dudana in Toglio, ki sedaj predstavljata v Rimu — Dalmacijo." — Dalmacija je bila je in ostane hrvatska, čeprav so jo zatirali umetno napravljeni Italijani! A zatrli je niso!

## Z Dunaja.

Novo ministrstvo. Po umoru ministrskega predsednika grofa Stürgkha je sestavljen novo avstr. ministrstvo dr. Ernst pl. Koerber, ki je že bil ministrski predsednik od 18. januarja 1900 do 31. decembra 1904. — Naučni minister v Koerberjevem kabinetu je dr. Maks baron Hussarek, ki je opravljal isti portfelj že v Stürgkhovem ministrstvu.

Jezikovno vprašanje na dnnajskem vseučilišču. "Fremdenblatt" poroča: Novi rektor dunajskega vseučilišča je v vseučiliškem poslopu dal nabiti objavo, ki odreja, da se morajo vse vloge oddajati edinole v nemškem jeziku. — Člen XIX. državnega osnovnega zakona v praksi!

Zakonito zavarovan inženirski naslov. Listi poročajo, da bo v kratkem času s cesarsko naredbo zavarovan inženirski naslov, ki se ga bodo smeli posluževati le absolutno štiri letnih strokovnih oddelkov tehničnih visokih šol in ki so napravili dve državni izkušnji.

Hrvatsko šolo so otvorili dne 8. oktobra t. l. za begunce v Breitenwaldu na Nižjem Avstrijskem.

Hrvatskim učiteljem! Pomožni odbor za begunce na jugu na Dunaju (Hilfskomitee für die Flüchtlinge aus dem Süden), I., Landskrongasse 1/II., daje v vednost, da se je javilo jako malo hrvatskih učiteljev za hrvatske šole v begunskih taboriščih. Z ozirom na to se odbor še enkrat obrača na hrvatsko učiteljstvo, da naj se v interesu dobre stvari javijo za zgoraj omenjena mesta oni učitelji, ki sedaj še niso zaposleni!

Za predsednika prehranjevalnega urada je imenovan, kakor poročajo dunajski listi, bivši ministrski predsednik baron Beck, katerega uradna oblast bo neodvisna od ostalih ministrstev in ki bo podrejen edinole ministrskemu predsedniku. Baron Beck namerava prehranjevalno centralo popolnoma reorg. izzirati. Ministrski svet je njegove tozadevne načrte že oob. il. Kakor poročajo listi, namerava vlada zagotoviti soglasno postopanje vojaških in civilnih oblasti v vseh, prehrane tičočih se vprašanjih na ta način, da dobi na uradu za prehrano zastopnik vojaške oblasti vplivno besedo.

Zvišanje draginjskih doklad za državne uslužbenice. Z Dunaja poročajo, da bo z novim letom zvišana draginjska doklada državnih uradnikov na 50%.

**Naročajte in širite naš list!**

## Z Zagreba.

Naredba proti kletvini. Iz Zagreba nam poročajo: Hrvatska vlada je izdala ostro naredbo, ki z njo prepoveduje kletvino. Bosi otroci. Minule dni so v Zagrebu konstatirali, da je prišlo v šole 564 bosih otrok, 101 z letnimi sandalami, 625 s popolnoma razbitimi podplati, 200 pa jih je ostalo doma, ker niso imeli nobene obutve. V časih, ko je treba vso skrb posvetiti novi, zdravi in krepki generaciji, je pač prva naloga, ohraniti to, kar že imamo — ohraniti mladino! Saj že dosti trpi na pomanjkanju živil. — No, tako ni samo v Zagrebu, tako je — žal — tudi drugod!

Prebivalstvo Zagreba. Leta 1910 so našli v Zagrebu 79.038 prebivalcev, od katerih je bilo: 50.171 Hrvatov, 4074 Srbov, 9160 Slovencev, 1212 Čehov, 123 Slovakov, 46 Rusinov, 4028 Madžarov, 4458 Nemcev, 22 Romunov, 329 Italijanov in 415 prebivalcev drugih narodnosti.

Veleizdajniški proces v Sarajevu. Iz Zagreba poročajo: Pred sarajevskim okrožnim sodiščem se je pričela 23. oktobra glavna razprava proti 39 osebam, obtoženim veleizdaje. Razprava bo trajala štiri do šest tednov. 32 obtožencev je obtoženih, da so v namenu, da bi se s silo izpremenila stališče in državna zveza Bosne in Hercegovine napram Avstro-ogrski monarhiji ter se Bosna in Hercegovina priključili kraljevini Srbiji, od leta 1911. do julija meseca leta 1914. pripadali organizaciji društva „Narodna Odbrana“. Sedem obtožencev pa je obtoženih, da so namenoma opustili obvestitev oblasti o delovanju prejšnjih obtožencev, dasiravno so vedeli zanje.

Grom topov z italijanske fronte so čuli tudi v Zagrebu v gornjem in spodnjem delu mesta, posebno razločno na Mirogoju in na drugih višjih mestnih delih. Srečni Zagreb, ki samo čuješ grom topov, a ki ne občutiš njih uničujoče sile, kakor jo čuti bratska zemlja slovenska!

## Splošni vestnik.

God pokojne cesarice Elizabete praznujejo letos vse šole v soboto, dne 18., ali v ponedeljek, dne 20. t. m. Ta dan ne bo pouka.

Jugoslovanski begunci na Češkem in Moravskem. V 34 političnih okrajih na Češkem živi 1008 hrvatskih in 1665 slovenskih beguncev; v 10 političnih okrajih na Moravskem pa 2342 hrvatskih in 434 slovenskih beguncev. Za pouk otrok je na različne načine preskrbljeno. Ponekod so posebne hrvatske šole, ponekod obiskujejo otroci češke ali nemške šole; slovenskih šol ni nikjer. V čeških šolah govorijo hrvatski in slovenski otroci že jako dobro češko; v nemških šolah imajo seveda silne težave. Hrvatske šole so v Hořelich pri Kladnu, v Schiedbergu na Moravskem in v okolici Moravske Třebove. Tekom prihodnjih tednov ustanovijo še več hrvatskih šol, slovenski šoli pa se ustanovita v Libavi na Češkem in v Kleinstohlu na Moravskem.

## Razgled.

— Knez Franc Thun †. Na svojem gradu v Děčínu je umrl dne 1. novembra t. l. bivši češki cesarski namestnik in min. predsednik knez Franc Thun, 69 let star.

— Aretovana učiteljica. Policija v Budimpešti je zaprla bivšo učiteljico gospo Belo Mohacsyjevo zaradi varanja. Začetkom vojne je Mohacsyjeva popustila svojo službo v Ujszvaru in se je preselila v Budimpešto, ostala pa je v zvezi s prebivalci Ujszvar in je svoje znanke obvestila, da si je v Budimpešti pridobila izvrstne zveze z vojaškimi krogi ter da lahko za primeren denar izposluje vojakom daljše dopuste in celo odpust iz vojaške službe. Seveda se je oglasila marsikaka družina. Mohacsyjeva je ravnala jako previdno. Zahtevala je po 4000 do 20.000 K. Če je potem prošnja za dopust ali odpust imela uspeh, je denar pridržala, če je bila prošnja odbita, je pa denar vrnila. Zaradi pridržanega denarja so jo zdaj zaprli in jo postavijo pred sodišče. Dobili so pri njej 17.000 K.

— Vojaki in vera. Prusko vojno ministrstvo je odreklo sinovom nekega profesorja, ki so z očetom vred izstopili iz cerkve, oficirsko kvalifikacijo. Na pritožbo je odgovoril pruski vojni minister: Ker sinovi profesorja M. ne pripadajo nobeni priznani verski družbi, ne pridejo v poštev za oficirje. Od častnikov se mora zahtevati, da pripadajo kaki verski družbi, ker je to za vzgojni vpliv oficirja na moštvo, za njihov pouk o vojaški prisegi in o dolžnosti, ki so z njo zvezane, neobhodno potrebno. Če bi hotela pruska vojna uprava to zahtevo opustiti, bi ljudstvo sedaj, ko se je verski čut tako okreplil, takega postopanja ne razumelo. Tako na Pruskem. Bavarski vojni minister pa je, kakor poročajo „M. N. N.“, na tozadevno vprašanje poslanca dr. Süsseima odgovoril: Določbe, ki bi zahtevala, da mora častniški aspirant, ako hoče postati oficir, biti član priznane verske družbe, na Bavarskem ni.

— Francoska vseučilišča so imela eta 1914. nad 42.000 slušateljev; v letu 1915. je to število padlo na 10.000 in še to so večinoma študentke ter inozemci. Lahko se torej računa, da je 32.000 francoskih visokošolcev v vojni.

— 42letnica otvoritve zagrebškega vseučilišča. Dne 19. oktobra leta 1874. so na slovesen način otvorili zagrebško vseučilišče s tremi fakultetami. Otvoritve se je udeležil tudi ustanovitelj vseučilišča, škof Josip Juraj Strossmayer, ki je bil podaril 57.000 K za ustanovitev, a kasneje povodom 40letnice vladarjevega jubileja še nadaljnjih 40.000 K za ustanovitev medicinske fakultete. Vseučilišče je otvoril kot zastopnik kralja tedanji ban Ivan Mažuranić, a bilo je navzočih številno dostojanstvenikov iz vse monarhije, odposlanstva avstrijskih, ogrskih in drugih evropskih vseučilišč, učenjaških društev in korporacij. Medicinska fakulteta še ni otvorjena, ker ni še nabranih preko 2 milijonov kron. Nu, zagrebško vseučilišče si je že pridobilo časten glas važnega in uvaževanega kulturnega zavoda na slovenskem jngu. Vivat! Crescat! Floreat!

— Ameriški milijardar za otroke. Znani ameriški milijardar Rockefeller je dal kantonski oblasti v Fribourgu v Švici 380.000 frankov na razpolaganje, da preskrbi 500 belgijskih otrok. Če bi denar ne zadostoval za preskrbo otrok, bo dal še več. Dalje je poslal svojega pooblaščenca Grimma v Varšavo, da ravno tako preskrbi za 500 poljskih otrok. Iz Varšave pojde pooblaščenec v Srbijo, da preskrbi tudi za 500 srbskih otrok.

### LISTNICA UREDNIŠTVA.

Štajerske vesti v zadnji številki imajo trikrat napačno tiskano ime pokojnega tovariša Lajnsic (ne Lajušic!) Druge tiskovne pogoške so bralci sami popravili.

Izdajatelj in odgovorni urednik:  
Radivoj Korenc.

Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva“.  
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

## Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani  
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. okt. 1916 K 124.558-54

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

## Umetna knjigoveznica

## IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Fančevo nabežje štev. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzorčnih knjig, vzorčnih kartonov, komisijskih knjig za potovalce po tvisniških cenah in sl. uradom za trpežno in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih travkov in društvenih znakov s krasnimi modernimi trkami. — Postrežba točna, delo solidno.

# Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskičniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črničec: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“. Cena 1 K.
2. Spominski list za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop. Cena 60 vin.
4. Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

# Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo Francišškanska ulica štev. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.